

F O A I E

pentru

mințe, inimă și literatură.

№. 6.

Luni, 10. Februarie

1847.

А н т и - с к і а з л.

(Апкеіере.)

Форма лимбеі поастре есте чеа маі mare довадъ, — о довадъ перъстърнавиль пентрѣ а еі romanitate. Ачеастъ формъ а сѣптжъгат орі че кѣвжът стрейнѣ с'а прііміт орі с'а дндесат фъръ воіа поастрѣ дн лимбъ. Претзгіндеие форма, ші пѣ матеріа дѣ характеръл оріцінеі дн орі че лимбъ: кѣчї лимбъ вергъръ, адекъ фъръ де пічі вн кѣвжът днпрѣвтѣтат пѣ се афелъ. Дн тоатъ патѣра матеріа есте о массъ тоартъ; форма о днвінде, о днсѣффледеште, тї дѣ віацъ. Че есте спре ессепилъ кѣвжътелъ зтѣ орі омѣ пропзчїат астфел? Оаре пѣ есте идея че пі-о формътн пої де омѣ чеа маі абстрасъ, чеа маі сеакъ? Іар кѣнд воїѣ зїче: омѣл, атъчї орі чїне сїмте, кѣ кѣвжътелъ ачеста есте днсѣффледїт прїп формъ. — Веръл тѣтърѣ се vede дн рѣсескъл мету шї тѣтърѣ дн словеанъл метла. Дар кѣнд а зїе ромѣвл тѣтѣра, тѣтѣреї, тѣтѣреле, тѣтѣрелор, шї а тѣтѣра, — тѣтѣраре, тѣтѣраї, тѣтѣрассет, тѣтѣравоїѣ, — тѣтѣрат, тѣтѣртѣтѣрѣ, оаре атъчї матеріа словеанъ пѣ есте днвінсъ, — сѣвжъгатъ, трасъ шї характерїзатъ де форма романъ?

Прекът маіна оларѣлї кѣрмвїтѣ де тѣїестрїа лѣ шї де дндемѣпѣтате домпеште песте лѣтѣ, шї прекът стїлѣл артїстѣлї дѣ віацъ піетрелор: ашеа форма лимбеї домпеште песте матеріа еї шї о днсѣффледеште. Дакъ одатъ кѣвїнтеле стрейне сѣнт сѣвжъгате де форма романъ, пѣмаї вн капѣ секѣ пѣ vede, кѣ елетжътелъ челлѣ домпїтор есте романѣ. Пѣлп кѣнд вор тѣрї формеле лимбеї поастре, — формелѣ маї вѣртос алле деклїпъчївлмор шї алле кѣвжъгъчївлмор, — сѣ лѣсѣт кѣ кѣвїнтелѣ словене сѣнт пѣцїне пѣ лжогъ челле романе, — шї дн локъл тѣлтора дїп ачелле авет алтеле ромѣне, — пѣлп атъчї romanitatea ромѣвлмор шї а лимбеї лор есте атжт де сїгѣрѣ дн контра кѣдереї, прекът сѣнт де сїгѣрї фрѣтмошїї пострї алпї де комателе лор кѣлшї шї тѣрѣаа Дѣнѣре де кѣрсѣл еї.

Челле че ле маї зїче ачел ом, де дн-темеїатѣл вѣвлмор, де о монедѣ кѣ днскрїсѣ словеанѣ шї алтеле де ачесте, кѣт пентрѣ оріцінеа лимбеї поастре сѣнт тѣте де прїсос. Лїмба ромѣлъ ворѣеште еа пентрѣ сїне преа лѣпїнат. Іар кѣ лїмба словеанъ а домпїт дн вїсерїка ромѣвлмор шї лїтереле греко-чїрїліене асемеиеа дела свта а ІХа о штїт шї пої. Нѣмаї ачееа

пъ есте адевърать, unde ел дши дъ до петек zikand къ ши kpedinga ши літереле ле авем дела рши! Літереле не каре ле-а addzс Чіріллѣ сѣнт літереле грече din сътеле а 8а, а 9а ши а 10 дъпъ Хс., прекъм се поате дикредinga орі чіне възканд маѣскрїсе грече din тїмпъл ачелла *), афаръ де кѣтева, формате преа диделлепцеште дъпъ пѣтъръл сѣнетелор лїмбеї словене. Ачесте літере пѣ пі ле-аѣ addzс ршиї, чї вѣлгарїї, ши ле-ам прїїміт ши пої тот де аколо де unde ле-аѣ прїїміт ршиї. Нічі крештінізмъл пѣ пі л'аѣ addzс ршиї. Ної л'ам авѣт къ тѣлт маї дпайнте де семїндїїле словене, — атънчі кѣнд ршиї ши алді скїаї трїїаѣ дпкъ прїо пѣдърї ши прїо вѣлді. Дп ачѣаста еѣ пѣ те дптемеїезѣ нічі пе Тертіанѣ, нічі пе Орїгенекарїї амѣндої скрїїнд дп сѣта а 2а дъпъ Хс. ворвескѣ, къ Хс. ар фї кѣпоскѣт дп Dacia, дп Carpatia ши ла скїтї. Еѣ те дптемеїезѣ іар пе лїмба ромѣпъ, каре аре оарекаре рѣтѣшїде веки че пе лѣмпнеазъ дп пѣтѣл ачѣаста. Спре есс: пѣресїмі, пѣресїтѣ, пѣ есте алт чева дѣкѣт quadragesima, каре термінѣ. пѣл аѣ ромѣпїї нічі дела гречї нічі дела вѣлгарї; апої пѣтелѣ де крештїнѣ, каре есте іаръ о преїоасъ рѣтѣшїцѣ din лїмба ромѣпъ din Italia din сѣта I. ши а IIа дъпъ Хс. Romanїї пѣ зїчеаѣ лѣї Хс. Christus, чї Chrestus, ши крештїнілор Chrestiani**)

ши Chrestini. Дакъ крештїнізмъл ар фї фост кѣпоскѣт ромѣпїлор прїо гречї орї прїо словенї, атънчі дела Хрїстос, каре кѣвѣнт с'а прїїміт din лїтерѣїа словѣапѣ фъръ нічі о фортъ, — ар фї zic еї Хрїстїанї; дар ромѣпѣл а zic кѣм штїеа zїче din Italia. Маї сѣнт ши алте зрме. Дар крештїнізмъл ва фї фост лѣ вїегїї ромѣпї, дъпъ атѣте дпкѣрѣтзѣре де варбарї, дптр'о старе тїкѣлоасъ, с'а рѣдптемеїат апої дп сѣта а IXа; дар din пе порочїреа поастрѣ тѣлгѣереа крештїнѣ тѣдеї пі о детерѣ сѣнт жѣгѣл словенїзмълѣї, пѣ ршиї, чї словѣно-вѣлгарїї. Кїар ши маї тѣрзїѣ штїм, къ пѣ молдавїенїї дела ршиї, чї ршиї дела молдавїенї аѣ прїїміт дп тѣлте дѣдї лѣмпїнѣ атѣт дп вїсерїкѣ кѣт ши афаръ де вїсерїкѣ. Бїне ле штїе ачесте омѣл пострѣ ши де пѣ ле-ар фї афлат дела D. Хѣждѣѣ: пѣптрѣкѣ дпсѣшї ле пропѣнеа одатъ дпвѣдѣчїелор сѣї Ашеа есте, пої штїм ши пѣ пѣтем пега, къ дела сѣта а IXа пѣпъ ла капѣтѣл сѣтеї а XVI, ши маї адевърат пѣпъ дп сѣта а XVII лїмба словѣапѣ а аппѣсат ши вїсерїка ши кѣртѣа ромѣпїлор; іар лїтереле греко-чїрїїїене де атънчі ши пѣпъ акѣт*)

*) Кантемір а дпрѣдѣчїнат дптре ромѣпїї о пѣрере грешїтѣ, къ лїтереле словене ши лїмба словѣапѣ с'ар фї дптродзс ла ромѣпїї дѣпъ сїнодѣл дела Флоренѣїа. Кантемір п'а авѣт алте ісвоаре пе тѣпъ, дѣкѣт ачелле пе каре ле-а авѣт ши мїністрѣл сѣѣ ворпїкѣл Іоан Некѣлчеа (еллѣ фѣсѣсѣ хатманѣ ла Кантїмірѣ дп а. 1711; іар кѣнд скрїеа історїа ера ворпїкѣ маре). Еѣ кѣпоскѣ преа де аппроапе пе чеї треї крѣнографї маї дпсѣмпадї аї Молдавїеї: пе логофѣтѣл Бреке (логофѣт маре ера еллѣ дп аппѣл 7100 = 1592 сѣнт

*) Bezī probe de ачесте ла Montfaucon Palaeographia Graeca, Parisiis 1708. Lib. II—IV.

**) „Judaeos impulsore Chresto assidue tumultuantes“ C. Sveton. Tranq. in vita Claudii. — Cf. Tertull. Apolog. C. III. Chrestianus. — Lactant. Inst. L. IV. C. 8 etc.

доаръ de епископатъа дела Opadia mare, de unde ai ce dede паспортъ; дъпъ ачест ессемплъ се iаѣ româniî din Ardeal, ши доар' не vom лва ши пої. Дар, къ ачеллѣ дрептѣ, къ каре с'а скосѣ лимба словенъ, зрмеазъ съ се скоацъ ши літереле лимбеї словене. С'а скос лъкръл; де че съ нъ се скоатъ ши скоарца лъкрълѣ? Орі къ ел се teme mai тълт де коажа лемпълвї де-кълт де лемпѣ? mai тълт де зтвръ де-кълт фїндъ? Възъ, къ ши фъръ воїе-мї ш'ам скворитѣ ла евлавіа лѣї.

Дакъ дн inima оменїлор карїї сѣпт маска словелор аратъ евлавіар предомнї клъдъра

Аарон челлѣ рѣѣ; prin зрмаре реѣ се зїче ворникъл Брекїе), не Костїнї ши не Некълчае. Адевърат песте кълвгъръла Mizail, даскалъл Сїтеон ши логофѣтъл Евстратїе еѣ н'ам пѣтѣт да; дар Некълчае с'а фолосїт де кжте 3. — Ачестї кронографї нъ спнъѣ алта, де-кълт къ Алессандръ чел вѣн а трїмїс не Грїгорїе Цеамвълкѣ ла Константїнопол, каре де аколо с'а дѣс ла патриархъла дела Oxpida ши а addѣс кърдїї ши попї сжрвї, де каре дъпъ кжт анпрїат спнъѣ еї ера лїпсъ дн царъ. Адекъ Алессандръ челлѣ вѣнѣ, каре организ не Молдова ши дн прївїнда полїтїкъ ши дн чеа еклесїастїкъ, възжнд лїпса де кърдїї шї де попї, а трїмїс ла патриархъла дела Oxpida, кързїа Молдавіа а фост днкїнатъ де тълт, ши де сѣпт каре с'а скос тот сѣпт еллѣ. Нъ зїче нїменї къ атзпчї с'аѣ addѣс днтжїа оаръ. Апої Алессандръ челлѣ вѣнѣ а domnїт дела ann. 1401—1433; prin зрмаре днпїнте de sinodъла дела Флоренцїа, де шї кронографїї тоцї, грешесѣѣ зїкжнд къ атзпчї днтпъратъла ши патриархъла Константїнополїтанѣ лїпсїеаѣ ла Флоренцїа. — Еї вїне, съ зїчет ашеа дн Молдавіа; дар апої дн Ardeal ши Țuraria чїне ле-а днтродѣс? — Нъ mai есте тїмнъла де а не дїне де нїмїкърї. Адевъръла с'а спн-нем ши съ нъ не темет къ еллѣ.

кътръ кредїнда стрѣвѣнїлор, реѣаш фї чел дїнтъїѣ каре і'аш лъзда. Дар еѣ дї кѣ-поскѣ преа вїне ши ме жърѣ, къ дн вїада лор н'а фост мїнѣт, дн каре съ се фїгжї-дїт де днтемеїатъла кредїндеї ши де лѣмїна еї тѣкар нѣмай не жѣмътате дїн чеа че се гжндеск неконтенїт ла алте интересрї лѣмешїї, ла рангърї ши авзїї! Еллѣ се фѣ-дъреште къ евлавіа дн дндатореазъ а рекъноаште лїмба ромжъл де деплїнїтъ дн кърдїле вїсерїчеї! Azїї евлавіе, азїї лїмвѣ деплїнїтъ дн гѣра зпзїа, каре не де алтъ парте се пжнѣце къ сжотем дн-апої ши къ авем невоїе де клътъръ! Нъ штїе еллѣ, къ клътѣра — орі де че фїре — се дїне де тжпъ къ клътѣра лїмбеї? Нъ штїе еллѣ къ дн мїнѣтъл, дн каре се деплїнеште ши се днкїде лїмба днчетеа-зъ пропъшїреа? — „Нѣмай атжт штїм, кжт пѣтем ворвї.“ Лїмбеле вїї неаппърат зрмеазъ патѣра вїедеї, кареа нъ стъ ло-кълвї нїчї одатъ. Каре сжот даръ лїмбеле деплїнїте? Ачелле моарте. Ачесте, нѣ-май ачесте сжнт лїмвї, ла каре нъ mai поцї адаѣце, не каре нъ ле mai поцї клътїва, — лїмвї днкїсе. — Дар ачест адевърѣ нѣла днделлегѣ ачеїа, каре днтжїазъ днтѣне-рекъл лѣмїнеї, моартеа вїедеї. Ignорандїї ши овскърандїї нїчї одатъ нъ с'аѣ стѣдїт. а днтплжнта кредїнда ши моралїтатеа дн мїнте ши дн інїмъ ши а о кѣвѣт аколо, чї с'аѣ авкѣцат тотдѣзпна де скоарцъ, — тотдѣзпна де кѣвїнте. Еллѣ штїе, къ лїм-ва ромжъл не лжнѣгъ о формъ де тот італїкъ, аре mai вїне де треї чїнчїмї де кѣвїнте латїне, ши къ тоате ачесте де 200 de annї декжнд скоасеръм не словена дн вїсерїкъ, нъ не-ам латїнїзат dorme-ле „дъпъ днделлесъла челлѣ латїнїзат“ ал

квѣнтелор. Де че дар свѣаръ еі акѣм кѣнд се лапѣдъ кѣте въ кѣвѣнт словесаѣ ші дп локѣл лѣі се редѣче челѣ ротѣнскъ? Де че се свѣрѣ, кѣнд поі дп локѣ де пречестаніе, пе каре нѣ о дпделлеце пічі въ ротѣнѣ, зічет кѣмінекѣтѣрѣ, кѣвѣнт векиѣ ротѣнѣ, ші дппѣртѣшпре, пе каре о дпделлеце ші воварѣл? Пептрѣ че стрігѣ прпн тоате котітѣрпме, кѣнд дп локѣ де благословеніе, православік, пе каре нѣ ле дпделлеце пічі въ ротѣн: — кѣчі каре штіе че есте влахо, слово, право, слава? пептрѣ че стрігѣ, дакъ поі зічет віне-кѣвѣнтаре, віне-зічере, дрептѣ-тѣрптор, дрептѣ-дпнлгѣтор, дрептѣ-лѣв-дѣтор? шчл. — Пептрѣкъ нѣ вор сѣ дес-кпзѣ окіі віетѣлві ротѣнѣ, сокотпнд кѣ кѣ кѣт вор фі еі маі пе дпделленші тѣлдімеі, кѣ атѣт ачеаста се ва тіра маі тѣлт де кѣмпліта лор прпкопсеалъ! Іака Апостоліі лѣмінеі лѣі Хс! — Маі вреді о провѣ, кѣ пічі отѣлві пострѣ нѣ і насѣ де латпні-заре? Іатѣо. Еллѣ, каре свѣарѣ дп коа-тра кѣвѣнтелор латпне, дп тот маѣскрі-сѣл сѣѣ зіче релігіе, іар нѣ леце орі релеце пе каре, сетѣлѣнд кѣ леце, дп дпделлеце преа пе зшор тот ротѣнѣл. Дакъ і-ар пѣса лѣі де латпнізаре, ар зіче еллѣ релігіе, каре е дптрегѣ латпнѣл reli-гіо? — Сѣ въ маі арѣтѣ о провѣ, кѣ дп адевѣр еллѣ ва дптѣперекѣл? Addѣчедіѣв аміате де кѣвѣнтеле чітате маі сѣс діо ма-пѣскрісѣл лѣі, знде ворѣіеа де слава по-роаделор скіте. Аді възѣт, кѣ дѣпѣче ро-тѣнѣл де кѣвѣнтѣл слава нѣ-ші фортеа-зѣ тот о ідее кѣ словесаѣл, ел а есплі-кат'о прпн докса ші нѣ прпн тѣрпре орі тѣрпе! — Есте кѣ пѣтпндѣ, ка въ ротѣнѣ, каре ва сѣ фіе дпделлесѣ попорѣлві, сѣ

еспліче пе слава прпн докса? — Еллѣ се маі теме, кѣ върѣндѣсе дп лімба по-стрѣ тот кѣвѣнте непрііміте де пагіѣнѣ дптреагѣ, вом ажѣнѣе ка сѣ нѣ маі дп деллецем лімба! Фіі сігѣр, кѣ орі че-ва фаче, нѣ ва фі маі греѣ де дпделле-декѣт православіа, благословіа ші алте-пептрѣ каре кѣнді „веніці сѣ ле дѣт ор-рѣтареа чеа маі де пе зртѣ.“ — Кѣ дп пароссісѣтѣл пагіоналісѣтѣлві, че фіерѣе-кѣм дп тоатѣ ротѣнпмеа, ка дп орі ма пароссісѣтѣ, сѣнт ші оамені каріі ворѣсѣ ші дптраіѣреа, есте адевѣрат. Аста сѣ дптѣмплат ла тоате пагіѣнпле. Дар сігѣ дѣл пагіоналітѣдѣі, нѣ есте сігѣдѣл те-ші ал тѣѣ. Прекѣм дештептатѣл сігѣ де пагіоналітате, се стѣдеште акѣм а д-афарѣ тот че сѣа върѣт фѣрѣ воіа п-штіпнда лѣі: тот ашеа ачест сігѣдѣ де па-гіоналітате, дештептат фпнд еллѣ одатѣ нѣ ва пріімі пімік че нѣ ва върреспнд-патѣреі лімѣеі ротѣне. Фіі сігѣр, кѣ сігѣ дѣл пагіѣнѣі дптреці есте сѣлѣтос. Апо-ла тоатѣ дптѣмплареа, маі омѣ де оме-піе есте ачелла, каре чере ажѣторіѣл дел-тѣтѣ ші дела сврорі, декѣт ачелла, кар-деспредѣнд пе аі сѣі аллеаргѣ ла стрейн-Стрепнѣл пічі одатѣ нѣ те ва дптѣврѣдпш-кѣ кѣлѣдра кѣ каре те пріітескѣ чеі де з-сѣнѣе ші де о лімѣѣ кѣ тіне. Історі-есте марторѣ, кѣ патѣра ші-а ресѣзнат д-тоді ачеіа, каріі тѣлпюшп пе аі лор, а-аллергат сѣнт аріпі стрейне.

Іар лімба ротѣнѣ, каре пе есте ма-пѣмаі сігѣрѣл ретас дела стрѣвѣнпі по-стрі, — ачеастѣ лімѣѣ фѣрѣшоасѣ, дѣлче-ші де маре прецѣ, се ва кѣлтіѣа ші в-дпфлорі ка о пѣлпнтѣ де відѣ стрѣлѣчпѣ — ка о пѣлпнтѣ де о відѣ маре! Ачеа-

стъ лѣтвѣ, а фост зпа мѣе шапте сѣте патрзечи де ані тѣтеле, песте каре а тѣте семініці стрейне п'аѣ пѣтѣт стрѣвате ка съ не авсоарѣ. Пе ачест тѣпте сѣптем даторі съ арѣнкѣм тоді ромѣніи кѣте о піатрѣ, ка съ л фачет ші маі дпалт...

Краіова, дп 30. Декетврие 1845.

Ъп ромѣн.

Трѣсврі зшоре діо історіа Полоніеі.

(Ърмаре.)

Ъпіреа Полоніеі кѣ вечіна Літваніе фѣ маі фіреаскѣ, пентрѣ ачееа ші дпделзог дѣрѣторе. Ла 1386 фіа лѣ Лѣдовік Edviga алеасѣ фінд де рецінѣ ші сілітѣ аші траѣе тѣна дела логоднікѣл съѣ дѣчеле Вілхелм де Австріа, се тѣрїтѣ дѣпѣ Іагелло тареле прїнчіпе ал Літваніеі, каре пе атѣпчі ера пѣгѣп (кѣчі крещіністѣл дп ачел веак дпкъ пѣ стрѣвѣтѣсе дп ачеле дїнѣтѣрї), дар воте зѣндѣсе лѣѣ пѣте де Владіслав II. Іагелло. Дптр'ачееа літѣва ші датїпеле дїнеа депѣртаді пе літѣванї ші пе полонї зпї де алдії; крещіністѣл каре пѣмаі акѣм се дптродѣсе ла літѣванї, дпкъ пѣ апѣкасерѣ ал префаче попї дп о легѣміпте полїтїкѣ, дпкът фрадії вітреці амѣндої зітѣнд де тоте алте осевїрї съшї кѣпоскѣ рѣдіреа ші фрѣдіа пѣмаі дїп фѣкѣтѣл крѣчїї ші дїп алте церїмонїї вісерїчещї, вѣпѣ орѣ кѣм е ші асѣзі пе ла тѣлді рѣсѣрїтенї. Кѣ тоте ачестеа полонї дпсодїді кѣ літѣванї ажѣпсерѣ маі тарї дп контра петдїлор. Сѣптреці Владіслав III., Касїмїр IV., Іоан I., Альбрехт, Александрѣ, іар маі вѣртос сѣпт Сїцістѣнд I. ші Пѣла пѣлѣ спре ашї 1500—1572 се

пѣреа кѣ Полоніа ва пѣтеа зпїлі пе петдї дп атѣта, кѣт съшї рекѣдїѣе дїнѣтѣрїле пердѣте шї марціпїле фїрещї. Пе ла 1558 се дптрѣвѣ шї Ліфландїа кѣ Літѣванїа, прїп зрмаре шї кѣ Полоніа, іар Кѣрландїа ла 1561 девенї васалѣ ла полонї. Дела 1569 Літѣванїа кѣ Полоніа дпченѣрѣ а дїнеа діета дппрезпѣ тот ла зп лок; аша Полоніа се фѣкѣ чел маі таре стат дп Европа рѣсѣрїтеанѣ, дѣпѣ че маі вѣртос стеаоа Ыгарїеі кѣзѣсе ла Мохач шї тѣркѣл domnia дп Бѣда. — Дпсъ тот пе ачеле тімпѣрї воїерїї, пе воїнд а рекѣпѣѣе дрептѣл де domnie а фамїліеі Іагеллонїлор, чї пѣлѣкѣндѣле а се фолосї де дрептѣл алецерїї, фѣкѣрѣ тронѣл Полоніеі де вѣпзаре, фамїліїле воїерещї се петѣдеторїа кѣ тронѣл, дп време че пе лѣкѣвїторїї орашелор дп деспоїерѣ кѣ тотѣл де ачел таре дрепт ал алецерїї. Песте ачееаста воїерїї дпкъ дела 1404 дшї лѣасерѣ шї дрептѣл де а дїнеа діете дістрїктѣале (кѣм сѣпг шї ла пої пѣлѣ асѣзі конгрегаціїле таркале), дптрѣ каре се прегѣтїа пентрѣ діета депералѣ; зп дрепт певѣтѣмѣторїѣ дп сіне, кѣпоскѣт шї дп репѣвлїчеле антїче шї дп зпеле статѣрї маі пѣѣ, каре дпсъ ла полонї лѣѣ зп дпдрептарїѣ (directio) фѣрте перїкѣлос, кѣм се ва ведеа маі дп жос. Ла 1430 дп діета дела Вілпа воїерїї дшї стѣрсерѣ дрептѣл, ка пічі зпѣл дїп еї съ пѣ пѣтѣ фї лѣат ла прїнсѣре, декѣт пѣмаі дѣпѣ ешїреа септїндеї де осѣндѣ, саѣ де л'аї апѣка дп фапта крїмїналѣ. Дп діета дела 1454 воїерїї маі трасерѣ ла сіне дрептѣл де а дпчене рѣсѣвоїе шї а дпкеїе паче, фѣрѣ а дптреѣа пе реѣеле; іар дела 1468 дптродѣсерѣ леѣеа де а трїміте кѣте дої депѣтаді дїп фїекаре дїнѣт, дпсъ кѣ іп-

стръкциі date de trimidatorі, дела каре депътаціі пѣ се пѣтеа авате, пічі а глѣсѣ дѣпъ конвѣнцереа лор. Съв Александръ діета къщигі пѣпъ ші дрептѣла de а вате вані, de а пѣвліка леціле нѣпъ ші инспекціа маі палтѣ песте тѣте трѣвѣпалеле. Аша пѣтерѣа ределѣі ера фѣрте рѣстрѣнѣсѣ. Боіерѣа маі шеарѣсѣ діатре сіне тѣте осевіріле de рангарі, адікъ дѣтре воіері домноіа дѣ фагѣ къ леціле о депліпѣ екалітате. *) Рецеле пѣтеа денѣмі пѣмаі воіері пѣтѣптені ла постѣріле de мітрополіці, епіскопі, воівозі, кастемані ші міністріі, каріі дѣпревѣзѣ форма сенатѣла ла діетѣ. — Дѣп веакѣла ал 16леа, дела 1520—60, кънд Еуропа дѣтреагѣ ера кътріератѣ de чертеле релецебѣсе дѣпсодіте de рѣсвоіе крѣпте дѣтре р. католичі ші дісіденці, адікъ лѣтерані, калвіні, соціані ш. а., Полоніа дѣкъ сѣфері фѣрте тѣлат, пѣпъ кънд атѣт дісіденціі, кът ші гр. пѣзніціі дѣ діета дела Віена 1563 къщігарѣ дрептѣріле de каре се вѣкѣра ші католичіі. Дѣптрѣчѣеа четатеа Столенск, тѣріа апѣрѣтѣре а Полоніеі ла рѣѣла Дніпер къѣз дѣ тѣпа рѣшілор. Іар пе кънд пачеа релецеопарѣ компѣсѣ дѣ сіпѣл дѣрѣі ера сѣ адѣкъ віпекѣвѣптарѣ, зрсіта чеа реа а Полоніеі воі, ка фаміліа домнітоаре а Іагеллонілор сѣ апѣіе къ тотѣл дѣ а. 1572.

Пѣпъ маі віецѣіа тѣдѣларі дѣп фаміліа реѣеаскъ, іптріга воіерілор алегѣторі се рѣстрѣнѣеа пѣмаі ла пѣтѣрѣл ачелораш; іар de ачі дѣколо Полоніа се фѣкѣ стат къ тотѣл електів ші рѣмѣсе аша песте о сѣтѣ de апі, адікъ пѣпъ ла 1791, кънд

*) Маі тоате ачесте трѣсѣрї ле vedem ші дѣп векеа констѣтѣціе а патріеі нѣстрѣ. Б.

полоніі — deodatѣ къ Франгозіі — се дѣ черкарѣ аші ставілі о констѣтѣціе фѣрѣітѣре. Ла 1573 полоніі алаесерѣ de реѣе пе прѣнціпеле Франгозѣск Епрік de Анж (Anjou), каре жѣрѣ пе аша пѣмітеле Раста conventa, към аі зіче: о леѣе de авр дѣ партеа пѣдѣртѣрѣтеі лібертѣці а воіерілор. Дар Епрік пе дѣпѣкъндѣсе къ датіпеле полонілор песте пѣціп фѣці ла патріа савнде сѣпт пѣме de Епрік III. се фѣкѣ реѣе. Діп ачел тімп дѣкѣче зра дѣтре партиде ажѣпсе дѣ сѣперлатів ші — ка ла маі тѣлате алте дѣрї, токма ші пе ла поі — зпеле фаміліі дѣфѣлкѣратѣ de рѣсѣвѣпарѣ кіетарѣ арте стрѣпне дѣ патріе. Полоніа ла 1575 алаесерѣ de реѣе пе прѣнціпеле Трансілваніеі Стефан Баторі. Дѣпъ мѣрѣтеа ачестѣіа ла 1580 партида фаміліеі Замоіскі міжлочінд аледѣреа лѣі Сіцістѣнд прѣнціпелѣі дела Сведіа продѣсе зп рѣсѣвоіѣ грѣѣ дѣтре Полоніа ші Сведіа, каре діпѣз пѣпъ ла 1660, кънд Полоніа фѣ сілітѣтѣ дѣп пачеа дела Оліва а да Ліфландіе ла Сведіа, іар пе Прѣсіа о лѣѣ прѣнціпеле пѣтѣдѣск пѣміт de Brandенѣбург. Пе атѣчѣ воіерѣмеа маі трасе ла сіне ші зп ал дѣрепт mare, de а се конфедѣра дѣтре сіне ші de а рідіка арте токма ші асѣпра реѣцелѣі, фѣрѣ а дѣтреба пе орѣшані ші не дѣрані. Дѣпъ славѣл Сіцістѣнд III. зрѣмі тіпѣтосѣл Владіслав IV., іар дѣпъ ачел Іоан II.; апѣі Касімір V. дела 1648—72. Съв ачест Касімір репѣвліка полоанѣ се кътропі дѣ сіне атѣт de тѣлат, дѣкѣт ші дѣларіі пѣ се маі дінеа пічі къ о легѣмітѣе стрѣнѣсѣ воіі кътрѣ алціі. Пѣнтрѣче? Пѣнтрѣкъ воіеріі ла діете дѣп лок сѣ лѣкѣреа ші сѣ леціѣеаскъ дѣпъ о маіорітате, е дѣптрѣдѣсерѣ аша пѣмітѣл liberum veto,

чел маї влѣстѣмат привілеціѣ дін кѣте с'аѣ поменїт. Ачел veto (опреск) днсемна, кѣ дакѣ дін тот нѣмѣрѣл депѣтаділор с'ар адеце вн сїнгѣр депѣтат, каре сѣ нѣ сїмѣцѣ тот зна кѣ чеїмалді, ел пѣтеа нїмїчі ледеа, тѣкар де ар фї фост чеа маї сѣлѣтѣ. Акѣм стрѣїніі вечїніі авеа сѣ кѣмпере с'аѣ сѣ амѣціаскѣ нѣмаї пе знѣл с'аѣ дої дін депѣтадіі діетеї полѣне, пентрѣ-ка ачеціа сѣ стрїце дн адѣпаре: veto! шї кѣ ачеаста сѣ рѣстѣрне челе маї фрѣмѣсе планѣрї шї дотрепрїндерї але статѣлѣї, сѣ опѣчіаскѣ рѣсвоїе, с'аѣ сѣ ле порнїаскѣ, сѣ днкеїе, с'аѣ сѣ спаргѣ пачеа дѣпѣ плак шї капрїд. Апої фїїндкѣ воїерїї авеа шї дрепѣл де конфедерацие шї де їнсѣрекдіе, де ачі пѣпѣ ла вѣнѣзареа (proditio, trahison) де стат ера нѣмаї вн паш. Дндатѣ че вн діїнѣт, с'аѣ шї нѣмаї дѣѣ треї фамїлії воїереції се сокотїа вѣтѣмате де кѣтрѣ гѣверн, пѣтеа кїеа арне стрїїне, с'аѣ се пѣтеа рѣне де кѣтрѣ стат шї а се свѣпне ла алѣл, пентрѣкѣ днсаш ледеа ле да ачел дрепѣт с'аѣ маї вїне кѣтезаре. Де ачі врѣмѣ, кѣ знїї партизанї пе ла 1654 ажтарѣ десѣїпареа казачїлор шї свѣппереа лор ла протекторатѣ тѣскалїлор, апої шї четатеа Смоленскѣл а дѣа ѳрѣ шї Кїевѣл шї Дѣраїна де песте Днїпрѣ дн пачеа де Андѣрсѣв 1667 трекарѣ дн свѣранїтатеа Рѣсіеї. Атѣнчі, прекѣм Полївії пресѣпѣсесе кѣ 100 шї маї пайте кѣдереа репѣвлїчеї romane, ша редеа Іоан Касїмір дн кѣвѣлѣтѣл сѣѣ остїт ла 4. Іѣліе 1661 дн діетѣ презїсе кѣрат: пентрѣ че, прїн чїне шї кѣм Полонїа ва девенї одатѣ тѣїатѣ дн вѣрді. — — Дѣпѣ мѣртеа лѣї Іоан Касїмір воїерїїтеа маї сѣракѣ дар тѣлѣт маї вѣмѣрѣсѣ реешї а пѣне дн трон пе Мї-

хаїл Вісповїдкї, каре днсѣ нїчі декѣм нѣ мерїтѣ корѣпѣ шї трон. — Дрѣмашѣл ачестѣїа фѣ кѣпоскѣтѣл ероѣ Іоан Со-віескї дела 1674—96, каре скѣпѣ Віена шї пе пемді де пѣтереа тѣрчїлор. Понїатовскї рекѣпоскѣ шї ел тѣрїа днвоїелїлор прїн каре Полонїа лѣсасе Рѣсіеї атѣтеа ді-пѣтѣрї шї четѣді, днкеїнд кѣ Рѣсіа „о паче де вечї“ ла 1686; дар шї Рѣсіа се дндатѣ лѣї Понїатовскї, прекѣм шїм кѣ то-дії, ка сѣл ажѣте а кѣпрїнде Молдавіа шї Цара ромѣнеаскѣ кѣ армеле, о днвоїалѣ, де каре ачесте дѣрї нѣ шїа нїмїк. Днсѣ де ачестеа нѣ авем а пе тїра дотрѣ нїмїк, пентрѣкѣ дн ачел веак, дар маї вѣрѣтос дела Лѣдовїк XIV. редеа Франдеї діпломатїї днвѣдасерѣ а нѣ респекта днтрѣ нїмїк дрепѣтѣрїле статѣрїлор шї а ле па-діїлор, чї паціїле шї попѣрѣле ера прївіте нѣмаї ка неще тѣрѣме де вїте, дѣрїле ка неще кѣмпнїї дешерте, пе каре ар авеа а ле днпѣрді днтре сїне кѣтеа фамїлії до-мнїѣре, рѣпїнд знеле маї тѣлѣт, алтеле маї пѣдїн, дѣпѣ кѣм се сїмѣдіа де тарї, їар апѣте статѣрїле маї нїчі нѣмаї аша ера сїгѣре, дакѣ чеї тарї нѣ се пѣтеа днвої асѣпра прѣзеї. — Дѣпѣ мѣртеа лѣї Понїатовскї тронѣл Полонїеї рѣмасе де лічіта-діе пентрѣ чеї карїї да маї тѣлѣт; маї вѣр-ѣтос попа Polїgnac днсѣрчїнат де Лѣдовїк XIV. прѣдѣ сѣме фѣрте марї де ванї спре а корѣмпе пе алегѣторї шї аї дндѣплека сѣ кїеа де реде пе прїнчїпеле Конті; дар фѣрѣ нїчі вн фолос, пентрѣкѣ прїнчї-пеле де Саксонїа Авгѣст II. ажѣторат маї вѣрѣтос де Петрѣ I. дарѣл Рѣсіеї ажѣпсе пе тронѣл репѣвлїчеї полѣне, кареа днсѣ акѣм девенїсе ла таре пепѣтїнѣцѣ. Кѣ тѣте ачестеа пе кѣнд Сведїа свѣпѣт днфрїкошатѣл

Карол XII. пърта арме ловиогъто̀ре спре то̀те пърциле, dieta Полоніеі ла 1704 detroniъ пе Авгвст ши алеасе реце пе Станіслав Лесчински воіводѣл din Посен, каре днсь дѣпъ доі апі фѣ сіліт а реститѣ корона кѣ рѣшиѣ. Дѣпъ мъртеа лѣи Авгвст II. ла 1733 (1. Февр.), каре фѣсесе реце мінто̀с, дар десѣрѣнат ши прѣдѣторѣ, Европа дотреагъ се пѣсе дн тишкаре прип чеврта ескатъ асѣпра тропѣлѣи репѣвличей полѣне. Де ши ачел стат дѣкъ пе атѣлѣи апѣнеа вѣзѣнд кѣ окіи, де ши червѣчѣи воіериміи ши анархѣи еі вѣмлісерѣ фѣрте таре дрептѣрѣле корѣней, тотѣш атѣт принципеле Авгвст фѣйла рѣпосатѣлѣи реце, кѣт ши непорочѣтѣл пе-реце Станіслаѣ Лесчински кѣтнат ал рецелѣи Францеі се лѣпта дн то̀те пѣтерѣле спре а ажѣнѣе ла пѣмѣтѣл троп, амѣндоі днші кѣзѣта аліаѣи ши патроні; дела Спаніа пѣпъ дн фѣндѣл Рѣсѣіеі се череа съѣцеле ши аверѣа попѣрѣлор спре а дѣтѣмѣіеі тропѣл Полоніеі, кѣтроніт де тѣрѣвателе патімі але воіерілор, каріи днчѣпѣсерѣ а крѣде, кѣ ачѣіа ле сълт чеі маі вѣнї протекторі, каріи дн дндо̀пъ кѣ авр маі тѣлт. Аша дн dieta адѣнатъ ла 12. Септ. аврѣл францѣзѣск ши дѣстерітатѣа (гѣвѣчѣи) дипломатілор скоасе маіоритатѣе пѣнтрѣ Ст. Лесчински. Днсь партида чѣвалалѣт трѣкѣнд din Варшавіа пѣсте рѣѣ ла Прага алеасе дѣпъ кѣтева зѣле де реце пе принципеле Фрідерік Авгвст III. Ачѣастъ алѣѣере а дѣа фѣ маі вѣрѣтос рѣсѣлатѣл инѣлѣнѣей рѣсѣдѣи, каре спре а дѣсѣрѣка пе алѣгѣторі се апропѣсе кѣ трѣпе пѣмѣтѣроасе ла тарѣнеле полѣне, кѣш ши

а Австріеі, кареа тот кѣ ачел скоп грѣтѣдѣсе трѣне дн вечѣна Сілесіе. Амѣндо̀с ачеле пѣтерѣи трѣвѣеа съ се театѣ де реце кѣт ар фѣи фост Лесчински, рѣдѣи ши приѣтѣн касей до̀мнітоаре din Францѣвекѣи ши пѣмѣпѣкѣтѣей дѣмѣтанѣе а Австріи ши а Рѣсѣіеі. Рѣсѣіа се теѣѣа, кѣ пе лѣпѣл Лесчински і се ва тѣіа то̀гъ инѣлѣнѣнда Полоніа, іар Австріа пърта фрѣкѣ, кѣтѣи фаміліа Бѣрѣвонілор, кареа до̀мніа дн Франца, вѣрсѣсе съѣце тѣлт пѣнтрѣ трѣпѣл Спаніеі ши ал Португаліеі, кѣт пѣнтрѣ ал Січіліеі токѣта дн контра Австріеі, се ва маі дѣтѣрѣи ши кѣтѣрѣ Полоніи. Аша дар статѣл Полоніеі ажѣпѣсесе съ айѣндо̀с капѣте! Рецелѣе Станіслаѣ венісеі Варшавіа. О оастѣ тѣскѣлѣаскѣ дн гѣтѣрѣи де аколо, вртѣрѣндѣл пѣпъ ла Данѣи ши дѣпъ атакѣрѣи грѣле кѣпрінѣзѣнд ши ачѣчетатѣе ла 28. Јан. 1734 рецелѣе скѣпъ маі ка прип вѣрекіле аѣлѣи, пѣнтрѣ-кѣ Рѣсѣіеі пѣсесе вѣн предѣ фѣарте таре пе капѣл чѣлѣіаш. Акѣт Авгвст III. фѣ рекѣвнскѣт де реце дн то̀гъ Полоніа. Днсь Станіслаѣ до̀рѣнд а крѣзѣа вѣрсѣреа съ съѣце поѣтѣи пе паѣіа са а се съѣпѣне дѣмѣтанѣлѣи съѣ реце. Франца дѣпѣртатѣ прѣтѣлт де Полоніа пѣи пѣтѣ днтінде до̀рѣт ажѣторіѣ.

(Ва вртѣма.)

Din MAGAZINѢЛ ІСТОРИК socii tom. III. днтрѣг. Дѣнїи авѣнаѣи съ кѣи воіаскѣ ал рѣдѣка пѣмѣтѣрѣнд прѣдѣл 2 арѣіат.